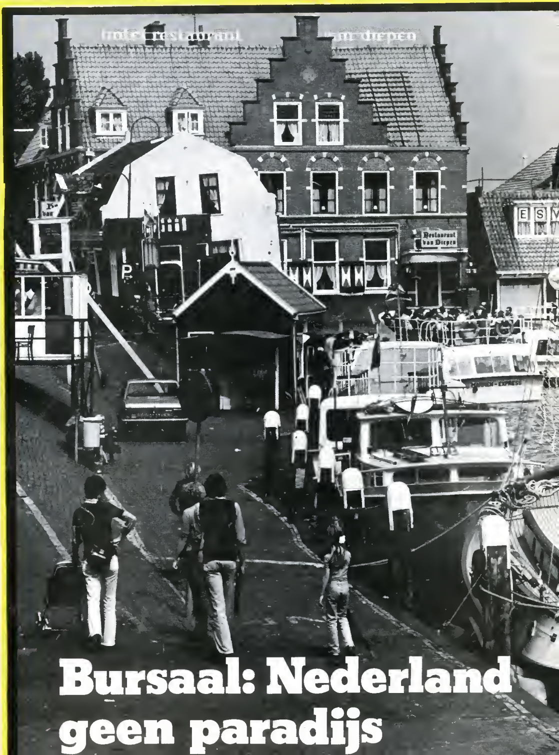
AÑA 11

7

SEPTEMBER 1980

skol & komunidat

SINDIKATO DI MAESTRONAN DI ARUBA SIMAR

Bursaal: Nederland geen paradijs

redaktie: j. j. coutinho, a. vrolijk, m. winklaar, w. richardson, v. wever en c. tromp - *redaktie-adres:* kantoor simar, sabana blanco 36 - *bank:* a.b.n., banknr. v. 31.47.886 - *layout en fotografie:* r. de graaff - *drukker:* v.a.d. - *abonnementen:* ned. antillen naf. 19,— per jaar, nederland naf. 19,— per jaar (zeepost), luchtpost naf. 32,— per jaar, overige landen naf. 20,— per jaar.
simar, sindikato di maestronan di aruba, sabana blanco 36, p.o.b. 582, oranjestad, tel. 24219 - *bestuur:* madonna stephens, voorzitter, carla kelkboom, sekretaris, henk weustink, penningmeester, veronica paul, 2e sekretaris, mercedes van der hans-orman, 2e penningmeester.
sekretaresse kantoor: mevr. f. alexander - *vergaderplaats:* sabana blanco 36, tel. 24219, simarleden die hier willen vergaderen kunnen de sleutel op het kantoor afhalen - *banken:* banco barclays antiliano v-224-1, algemene bank nederland 31.47.886, *nieuwe leden:* kunnen iedere dag opgegeven worden op het kantoor, sabana blanco 36

skol

aña 11 - no. 7 - september 1980

Brutalidat polisial + rebeldia kontra poder hudisial = PELIGRO!

Anke talves pa dia publikashon aki sali (te despues di 2 a 3 siman despues ku nos skirbi un artikulo e ta sali pa motibonan tekniko di imprenta), e tan famá kaso di e recherche Casseres lo ta den "diepvries" kaba; nos no por keda sin analisa e desaroyonan ront di dje. E akontesimentonan ku a tuma lugar ta di demasiado importansia pa nos laga nan pasa sin mas.

E kaso mes i e brutalidat polisial

Hopi a wordu papia riba e kaso mes. Ku e Colombiano a haya e golpi aki na Colombia i ku fiskal tabata masha rabia pasobra ta te despues di mas ku un aña e investigashon a bin kla di parti di e opsporingsamtenarnan, mientras ku e kaso riba su mes no ta uno mucho komplika.

E kos a mustra den direkshon di ku e kuenta lo kier a wordu poní den "diepvries" pe muri un morto sigur.

Un par di siman pasá un otro kaso di brutalidat polisial na Boneiro kaminda un di e agentenan a wordu haya kulpable mientras ku e kaso di otro mester sigi wordu investiga, pasobra e ta sigi nenga. Fuera di e poko kasonan ku nos ta mira aparese dilanti hues, tin hopi otro mas kaso ku nos ta tende di dje riba tié den su kabes? E kaso aki a sosode basta tempo pasa kaba, es desir no ta kos di awor, no ta e polisnan hoben anto!

Den tur e kasonan di maltratonan ku bo ta tende semper naturalmente e "viktima" ta bisa ku e no a hasi nada: ta djis . . . i despues ta bin a storia. Nos ta e promenan pa atmiti ku hopi biaha e mesun "viktimanan" ta esnan ku ta proboka of asta insulta e polisnan, i ora ku polisnan kier hibanan warda pa motibo di buracheria of algo otro, nan ta rebeldia of bringa ku polis; ta mas ku logiko e ora ei ku nan mester wordu freská ku un par di klop pa kalma nan.

Pero e klopnan mester ta tirá si na un parti di kurpa ku no ta mucho delikado esta no den kabes, kara, stoma, testikulonan, ets.

Segun nos e "screening" di e polisnan hoben ku ta ingresa den nos kuerpo polisial ta laga ku ta aki na Aruba el a rementá (vershon di banda di e koleganan di e recherche) otronan ta bisa ku ta e agente polisial mes a dal e na e manera brutal ei.

Echo ta keda ku e recherche a dal e homber, sea pa aksidente, sea poko-poko djis pa preshoná pe papia, sea el a dal e duro mes ku komo konsekuensia ku e homber mester a wordu interna den hospital te ku e mester a wordu opera.

Ku ta eksisti brutalidat polisial ta un echo. Nos ta trese dilanti aki un otro kaso similar di maltrato, esta esun di karnaval '78 unda nan a bati J. Bruin te ku e ultimo aki mester a wordu interna den hospital.

E kaso aki a wordu apela i te ainda e no a wordu trata dor di Hof van Justitie; nos ta spera ku e no wordu lubida. Nos por korda ba kaya, pero ku e personanan en kestión no ta duna keho ni tampoko sigi kuné. Di e konosido "Rusia" ku tabata kana ront den e kayanan di Oranjestad rondoná dor di un kantidat di kacho, ta konosi ku ta polis a batié ku klop den su kabes i e slanan a hasié loko.

Nos tin ku bisa aserka si ku tabata konosi tambe di e persona aki ku e tabata un hende ku masha forsa i ku polisnan semper tabatin masha trabou kune ora e bebe burachi. Pero e pregunta ta keda ku si tabata nesesario pa hopi di desea. Of e falta mester wordu buska serka e training i opleiding ku nan ta risibi. Nos mes hopi biaha e ripara e falta di pasenshi serka hopi di nos hobennan den nos kuerpo polisial. I no solamente pasenshi, pero tambe e falta di "takto" i demasiado poko toleransia.

Hopi di nan ta tuma e postura di ku nan no kier keda sokete den hende.

Nan tin miedo di perde nan outoridat i si nan risibi un kontesta un poko fresko of si nan ordu no wordu sigi imediatamente, nan ta

G komunidat

sindikato di maestronan di aruba

grita e suidadano of saka klop.
E miembronan di kuerpo polisial nobo i tambe e bieunan mester kompronde ku e sosiedat a kambia. No ta manera antes mas ku ora polis pasa riba kaya asta stop e hendenan ta stop di papia. Awendia si bo bisa algun hoben of kualkier persona di kalke edat algo of duna nan un ordu, p.e. bo mester motivé, bisanan pakiko, pidi koperashon, i si tin un of dos ku no kier tende e ora ei niun hende ta tuma e polis na malo si e tuma medida. Pero tur e kosnan aki ta kosnan ku e polisnan mester siña den nan opleiding i nos tin entendi ku e opleiding, e ultimo añanan tabata hopi defisiente. Nos a yega di kombersa ku algun polis di e "oude garde" i nan tambe tabata di akuerdo ku nos.
Hopi hende ta bisa ku antes e polisnan no tabata hasi sorto di aktonan di maltrato aki. E kos ta ku antes e hendenan no tabata sa nan derecho (awendia nan no sa ainda nan derecho, pero poko-poko mas i mas ta buska di nan) i e suidadonan tabata mas obediente na outoridat.
Antes e meneernan i frerenan i tambe sernan tabata bati e muchanan na skol formalmente. Asta e mayornan tabata bin skol pidi frere pa si e mucha no ta siña, sute. Awendia bai purba mishi ku un mucha, bo ta hayabo ku mayornan dilanti porta di klas mesora. Temponan a kambia; polisnan tambe mester realisa esei.
Awendia e generashon aki no ta tuma tur kos mas, pero ta kana buska su derecho.

Solushon

Nos ta kere ku e solushon pa e problema di maltrato polisial mester wordu buska na prome luga serka e polisnan mes. I na di dos luga pa medio di un miho kontakto i relashon publiko di e polis pa ku e komunidat.
Mester bin kurso, training, seminario ku ta mustra e polisnan riba e kambionan ku a bin den e komunidat. Nan mester siña komprende ku nos komunidat ta hopi mas komplika ku antes, lokual ta eksihi un preparashon mas miho di nan ku mester bai traha den sosiedat, i na di dos luga e ta eksihi di nan un toleransia hopi mas grandi. Mester kunsa pa prepara e polisnan nobo hopi mas miho, no solamente fisikamente pero prinsipalmente *mentalmente*. Nan mester hasi un estudio mas profundo di e sosiedat moderno su problemanan i e individuonan ku un sosiedat asina ta produsi i prinsipalmente kon pa aserka i aktua den kaso di e diferente tipo di personanan aki. Mester pone mas atenshon na toleransia i taktika ku e polisnan mester tin. I no solamente teoretikamente pero tambe mester tin training praktiko.
E agente ku su naturalesa ta "opvliegend" mester siña domina su reakshon i obra ku taktika. Tambe e polisnan ku ta trahando mester por haya esaki komo "bijscholing". Segun nos den e direkshon aki mester buska e solushon.
Nos no ta kere ku mester uza programa di gobierno insular pa kritika polis, kaminda un deputado i despues asta e gezaghebber interino (kende tabata un ofisial di polis ku mester sa miho) ta lansa kritikanan pasobra a "bati" un Colombiano mientras ku nada no ta probá ainda. Nos ta kere ku sorto di reakshonnan asina ta hiba nos mas leu di kas.
Na di dos luga segun nos e kuerpo polisial mester hasi mas pa nan imagen drecha uzando e medionan di komunikashon. Programanan i propaganda mester mustra e pueblo

Antias a hera bira un di dos Haiti?

riba su deber, ku pueblo mester kopera ku polis i ku polis tei pa proteha e komunidat di individuonan anti-sosial. Mester mustra e pueblo ku hopi biaha e polis ta nervioso (ta hende e ta) i mester aktua mesora i no tin tempo pa papia nechi ni splika nada.
Mester mustra tambe e trabou sushi i fastioso ku polis mester hasi diariamente sin ta risibi danki, intermedia den pleitonan familiar, yuda ansianonan den nesesidat di kuido mediko. I tambe riba nan tareanan hopi pisa i peligroso di kombati e krimen organisa ku ta uza Aruba komo "springplank" pa trafikashon di droga, di mantene nos trafiko sigur dor di kontrola e trafiko severamente ets. E pueblo mester yega na komprondé i sinti tambe ku e polis tei pa protehé i yudé si ta nesesario. Un miho komprenshon di parti di e pueblo pa e trabou difisil di polis i un miho preparashon di e polis lo drecha hopi na e relashonnan hopi tenso entre polis i pueblo.

Akshon kontra poder hudisial

Si awor ei nos tabata papia di e postura di polis i kon pa dreché, nos ta bai elabora riba un tendensia sumamente peligroso ku nos a konstata durante e dianan turbulento di augustus 1980.
Den e dianan di e detenshon di e recherche Casseres ku temor nos tabata mira e posishon ku e bont di polisnan a tuma tanto na Aruba, komo Korsou i Boneiru.
Nos por komprende ku e hendenan aki no tabata di akuerdo ku nan a detene un kolega. Ku nan a detené sin sigi e proseduranan normal i ku nan a rabia p'esaki nos ta komprende tambe. Pero ku nan kier tuma akshon pa intimida Ministerio Publiko i poder hudisial, si nos ta repudia altamente!

> *Ami ta polis,*
> *ami ta polis*
> *Tur hende konose mi,*
> *ku t'ami ta polis.*
> *Polis, polis, polis,*
> *ami ta polis.*
>
> *uit: Ban kanta kumi*

Si akaso e polisnan tabatin problema ku nan hefe pa loke ta toka e parti organisatorio of finansiero di nan kuerpo i nan kier tuma akshon kontra esaki, talves nos por komprende pa nan si rason ta na nan banda. Pasobra e ora ei nan akshonnan lo ta dirigi kontra e ministro di hustisia of e gezaghebber, ku otro palabra nan doño di trabou!
Pero ku polisnan ta rabia riba nos poder hudisial i nos ministerio publiko pasobra nan a detene un kolega di nan i nan kier tuma akshon pa trata di stroba hustisia di sigi su kurso normal si NO ta tolerable.
Esaki lo por trese ku né ku pa agentenan polisial hustisia mester bin ku un trato previligia? Nos no ta kere. Nos ta kere si ku e tendensia ku a mira lus e dianan ei ta uno sumamente peligroso ku ta pone nos pensa mesora riba paisnan kaminda militar i polisnan tin tur kos di bisa i ta domina pueblo na nan antoho.
E leinan den e paisnan ei ta konta solamente pa e sivilnan (i entre eseinan mes, e rikonan ta keda previligia), pa e polisnan i militarnan tin un trato diferente. E paisnan aki ta Haiti, San Salvador, Paraguay, Uruguay, Bolivia, Chile, ets.
Paisnan ku regimen totalitario fasista, kaminda uniform i arma ta manda.
Nos no ta kere ku nos kuerpo polisial lo ta den kaminda pa krea un estado asina, aki na Antias, pero e holo ei a plama.
Prinsipalmente ora nos ta lesa den korant ku e alto mando na Korsou ta deklara su mes "loyaal" na e gobierno i konstitushon. E mando di Aruba a haya ku esaki tabata inesesario. Ta un echo ku den nos kuerpo polisial tin un halamente di kabuya formal i ku problemanan personal, pleitonan ku otro i jalusamento di un pa ku otro ta kreando un chaos kompleto den e mando polisial na Antias.
Pa nos atrobe ta inkomprondibel ku personanan ku a risibi un edukashon akademiko pa mas ku 4 aña ta duna muestra di asina hopi falta di disiplina personal!
Si den e mando mes no tin koperashon ni disiplina, kon por spera miho di esnan ku mester sigi ordu i esakinan.
Den tur e akshonnan i anarkia ku a ser demostra den e dianan di augustus ei nos a sinti un sierto apoyo di parti di e mando na Aruba pa ku e akshonnan aki.
Ningun dia nos a mira un komunikado dirigi na e polisnan den akshon ni tampoko un "afkeuring" di loke e polisnan a hasi; mas bien komisario Wiel tabata ekspresa komprenshon pa ku e polisnan den akshon. Segun nos esaki no ta e posishon korekto di un komisario. Konkluyendo nos por bisa ku e tendensia ku nos a opserva den e kuerpo polisial den e dianan di aug. ei, esta e tendensia di trata na pone preshon riba e kurso di hustisia ta uno sumamente peligroso. Nos ta spera ku e hendenan aki lo reflekshona bon i ku nan lo komprende ku nan akshonnan no tabata korekto, talves hustifika, pero no korekto. No ta derecho di ningun hende ni sivil i pio polis ku tei pa wak pa e leinan wordu respeta, pa trata na desvia e kaminda ku e poder hudisial tin ku sigi.
Si nos kuminsa pa debilita i krea un deskonfiansa pa ku nos ministerio publiko, i nos huesnan, anto nos ta habri kaminda pa un anarkia total. Ta den sorto di chaosnan asina kaminda no tin konfiansa mas den ningun poder, e elementonan totalitario ta mira nan chens pa koi poder. Nos ta spera ku el lo no yega asina leu pero e figura ta pintando su mes na horizonte.

MEP kier desentralisa polis

Den e kuadra di e artikulo aki ta bon pa nos para pensa un rato riba e intenshon di MEP di desentralisa polis mas pronto ku ta posibel. Esaki ta hole na loke nos a bin ta señalando desde hopi tempo kaba: MEP kier kontrola tur kos. E hendenan aki simplemento no kier oposishon. Sigur si e desentralisashon aki bai dor Remi Zaandam lo bira Komandante en Hefe di e kuerpo polisial di Aruba. Ku polis bou kontrol di MEP nan lo ta "untouchable". E tendensia aki ta otro peliger ku ta koralando e kuerpo polisial. E lema di un diktador ta: "Wak pa bo tin e ehersito ku bo i bo ta kla; bo por oprimi e pueblo kuanto bo kier i si nan rebeldia bo ehersito tei pa trapanan".

Ya ku nos no tin ehersito di signifikansia na Aruba esaki ta aplikable pa nos kuerpo polisial. Pero e komplikashon den e kaso aki ta sinta den e echo ku ni e mando ni e kuerpo (den su mayoria) no tin mucho simpatia pa ku e politikonan i ideanan di MEP. Pues pa MEP logra su meta, hopi kabes mester kai i hopi schuifmento mester bai tuma lugar. Ta den e kuadra aki mes nos mester mira e trasladonan di Martina i Willems i tambe e presmento di komisario Wiel. Na nan luga mester bin personanan ku ta simpatisa ku MEP of tin lasonan ku nan.
Di un banda MEP kier koi poder riba kuerpo polisial pa sigura nan movementonan. Di otro banda ta parse ku e kuerpo polisial riba su mes ta kreando un poder apart. Kos no ta pintando mucho bon ku nos kuerpo polisial. Pa e pueblo e ta keda meskos ku si e wordu komí dor di e leon of wolf, tog morto e ta keda.

Trabao den SIMAR:

KOMISHON DI EDUKASHON FISIKO

Na man drechi ariba e portret A. Hessels (K.E.F.): tempo pa un joke.

Den e ultimo Skol i Kom. nos a priminti ku nos lo hasi un entrevista ku komishonnan di SIMAR pa asina nos miembronan keda na altura di ki trabounan ta wordu hasi. Pa e biaha aki nos a entrevista algun miembro di e Komishon di Edukashon Fisiko.

Skol i Kom.: Ki tempo e komishon di edukashon fisiko a wordu lantá i kiko ta su meta?
Kom. Edukashon Fisiko: E komishon di edukashon a wordu lantá 6 luna pasá riba un petishon di SIMAR na momento ku Sport Adviesraad a kuminsa funshona sin ningun representante di SIMAR, ku tin e mayoria di hende den e ramo di edukashon fisiko. Un reunion ekstraordinario a wordu yama ku tur e maestronan ku ta traha den e ramo di edukashon fisiko. Den e reunion aki a nase e idea pa sigi ku un grupo pa trata na stimula e nivel di edukashon fisiko den e diferente ramonan di skol.
Skol i Kom.: Ki plannan boso tin al momento?
K.E.F.: Na prome luga nos tin un programa di t.v. kasi kla kaba pa mustra pueblo di Aruba en general kiko ta e meta di edukashon fisiko, kiko ta e diferensia entre deporte, rekreashon i edukashon fisiko, i kiko ta e similaridatnan ets. Mayoria di e filmashon a wordu hasi na Colegio Arubano pa motibonan praktiko. E "opnamenan" a wordu hasi mas ampliamente ku ta posibel pa asina mustra e diferensia ku tin pa diferente ehersisionan i tambe pa e diferente edatnan. Dor di esei nos por mustra tur lokual ku por wordu hasi na skol i tambe kon e muchanan ta traha, kon bo ta purba formanan den nan parti sosial ku hopi biaha ta falta den ramo di deporte mes. E intenshon di edukashon fisiko ta algo distinto di loke bo ta hasi den deporte of rekreashon.
Tur esaki a wordu filmá den un sala bon ekipá solamente pa mustra kiko por wordu hasí si bo tin material adekuado.
Despues tabata e intenshon pa mustra kon e estado di e diferente lokalidatnan ta, kon diferente gymzaal ta putriendo i kon poko schoolbesturen i gobierno ta hasi pa stimula edukashon fisiko.
Na di dos luga nos kier a tene un kongreso riba edukashon fisiko. Na skol ku e meta pa informa tur esnan ku ta trahando ku e muchanan, spesialmente na skolnan basiko, pa subi e interes di ehendenan trahando den e ramo di edukashon fisiko.
Tin e idea di duna kurso durante e kongreso pa stimula e maestronan tambe, ya ku nos sa ku hopi di nan no tin sufisiente base pa traha ampliamente ku e muchanan.
E intenshon di e kongreso i e kursonan ta pa kaba ku e idea ku ta solamente basket, volley, ets., ku ta konosi komo deporte, por wordu duna.
Hopi di e weganan ta masha apstrakto pa muchanan di 6 pa 8 aña. Si tin ful un serie metódiko di preparashon di e weganan chikito, despues di hopi praktika bo ta yega logikamente na e deporte.
Skol i Kom.: Boso ta trahando riba promoshon di edukashon fisiko. IDEFRE tambe ta "hasiendo" algo den e direkshon ei. Kiko ta boso opinion tokante di esaki?
K.E.F.: Esaki ta un parti difisil, pasobra nos no sa eksaktamente kiko IDEFRE kier. Loke nos por saka afo di e papelnan ku nan a manda nos ta, ku IDEFRE ta pensa na prome instante riba e desaroyo di deporte, weitando tambe e kursonan ku nan ta duna (volley, basket, futbol). Poko tempo pasa nan a manda nos un karta unda nan ta puntra nos pa mandanan un "uitwerking" di nos ideanan, kon un maneho di edukashon fisiko mester ta. Nos a kontestanan ku ta nán trabou pa nan bini ku un idea di un maneho i despues reuni ku otro pa wak kiko nos por saka di dje. No pa duna un grupo pa den nan tempo liber traha riba un "opdracht" ku ta hopi ekstenso. E ta algo ku si bo bai traha riba dje lo tuma bo lunanan largo of añas.
Skol i Kom.: Loke boso i IDEFRE ta hasi, boso por konsiderele "dubbelwerk"?
K.E.F.: Si, nos ta hayé "dubbelwerk" i nos ta spera di berdat ku nos por haya sa eksaktamente di otro kiko un i otro ta hasi i na sierto momento kanalisá e trabounan pa e ora haya resultadonan ku ta mas efisiente posibel. Ningun di nos ningun rato tin e intenshon di kombati IDEFRE. Ta eksistí e impreshon sí ku diferente kos ku nos tabatin pensá di hasi, IDEFRE ta bin pura-pura ku nan, despues di un reunion ku nos a tene ku nan pa eksponé nos ideanan i pa pidi nan kopera-

shon den esaki.
Skol i Kom.: E sistema ku IDEFRE kier kordina tur kos den e ramo di deporte, boso ta bai di akuerdo ku ne?
K.E.F.: Si nan tin hende kapas pa hasié lo ta bon, pero esei ta keda un pregunta. Un kos si ta ku nan ta buskando koperashon di tur hende pa konhuntamente nan realisa e maneho. Pero nan no ta hayanan pa motibo di plaka. E kos ta ku ta nan ta trahando den e direkshon ei, anto laga tur hende trese nan op- en aanmerkingen i despues sigi riba e maneho.
Nan por bin ku un proposishon pero esaki no ta definitivo. Ta puntra nos ku ta traha den praktika kon nos ta hayé despues sigi riba dje. Pero e metódo di ku bo ta laga nos tur (e diferente organisashonnan) bin ku algo anto despues nos traté ta hopi amateristiko pasobra bo ta papia mientras bo no tin un base, un punto di salida, pa papia riba dje.
Skol i Kom.: Boso a haya un kontesta riba esaki?
K.E.F.: Si, el a manda un karta komo ku nan a rabia pasobra nos a bisanan ku ta nan ta wordu paga pa hasi tal.
Skol i Kom.: Boso ta haya ku e promé karta ku nan a manda boso, boso a wordú "voor het karretje gespannen"?
K.E.F.: Si.

Rekreashon

Skol i Kom.: Riba tereno di rekreashon boso a hasi algo kaba?
K.E.F.: No. Pero SIMAR tin un working paper "De besprekingen op het gebied van de lichamelijke opvoeding, recreatiesport en topsport op Aruba", ku ta duna un inventarisashon di kiko tin, ku bo no por hasi plannan ku ta irealistiko, ku ta basá riba un akomodashon den bo fantasía.
Por ehemplo na San Nicolas Colegio no tin ningun akomodashon. E ora ei nos a hasi un petishon na Lago pa kada dos siman nos por bai landa ku e muchanan. Kier men den landamento e muchanan tin ventaha riba e muchanan di Pabou ku no ta bai landa. Bo por hasi ku diferente skol, kampamento, ya ku tin hopi luga masha bunita na Aruba ku hopi hende no konose. Un rooitocht tambe ta posibel. E skolnan na Nort masha fasil por bai Palm Beach of Arashi. Na Savaneta bo tin luga masha nechi i bon pa landa. Bo tin diferente kos ku bo por uza, si bo wak ront bon. Tin hopi kos den gym ku bo no tin mester di ni zaal ni material. Tambe bo por traha material, ku material di desperdisio.
Skol i Kom.: Un tempo tabata sali un sport-bulletin. Esaki tabata kubri algo ku tur skol por a uza?
K.E.F.: Tur e serinan ku Sr. Hessels a skirbi tabata pa uza ku un bala por ehemplo, i ni uno karo tampoko: un bala di 2 a 5 florin lo tabata sufisiente, ku bo por a hasi un bon opbouw kune i hopi fasil. Tambe den formanan di gym ku bo no mester di material.
Skol i Kom.: E boletin ta saliendo ainda?
K.E.F.: El a stop pa motibo ku un ambtenar a nenga di nit e boletinnan na otro (imaginabo, red.).
Skol i Kom.: Resumiendo, boso ta trahando riba desaroyo di edukashon fisiko kuminsando di e kleuter te ku e muchanan di edat avansa. Riba tereno di sport tambe tin e sekuensia aki?
K.E.F.: Si bo traha bon si. Pero esei ta falta hopi ainda pasobra aki na Aruba no tin un maneho den mundo di deporte. Nos ta ripara si ku e ta kuminsando riba tereno di beisbol, futbol i tennis unda nan ta kuminsa di chikito kaba ku training bastante intensivo.

Schoolsport

Skol i Kom.: Kiko ta boso opinion riba e organisashon di "Schoolsport" e ta efektivo, tin hopi problema?
K.E.F.: Hopi skol ta sumamente insatisfecho ku e organisashon aki. Den un reunion esaki a wordu tresi dilanti. Tambe proposishonnan a wordu lansa pa un mehorashon di e sistema aki. Reklamonan ta ku e weganan ta tuma luga durante siman na oranan ku masha poko hende por bin i ta bin. Apenas e team mes ta presenta. Esaki mester ta un kos ku henter e skol ta involvi aden; esta pa apoyá of partisipá. Tambe esnan ku ta forma parti di e team ya kaba ta hunga den teamnan amateur kaba, mientras mayoria no ta haya oportunidat i no ta interesa mes den dje.
Skol i Kom.: Tambe ta hasi hopi falta di leiders?
K.E.F.: Leiders, refree i aplikashon di e reglanan. Unda ku bo ta wak ku e ta perhudika e muchanan. I nan ta tumé personal i ta démotiva nan.
Skol i Kom.: Kon ta pará ku e seguro di e muchanan ku ta praktikando deporte despues di ora di skol?
K.E.F.: Na hopi skol e muchanan no ta segura. Fuera di esei hopi skol lo no partisipa pa motibo ku tin skolnan ku si ta haya "taakuren" i otro no ta haya pa prepara e muchanan. Tur kos mester wordu hasi den oranan di skol unda e mucha ta perde les. Nan ta sinti ku e ta diskriminatorio i ta perhudika e muchanan den nan lesnan.
Bo no por organisa "Schoolsport" kaminda bo ta uza e palabra school anto ora bo mira bon riba veld no tín ni un team riba veld. Tampoko un otro alumno of maestro pa apoya. Asina bo no por papia di Schoolsport. Of bo por duna un dia liber di rooster unda bo sa ku e ta kai bou di seguro, i bo ta zorg pa transportashon kaminda henter e skol tei i abo. Por mira ku ta algo di skol i pa skol tambe.
Awor bo ta haya di un skol por ehemplo ku tin 500 mucha apenas por forma un team pa partisipa na un evenemento. E muchanan mes ta bisa bo flat: "Meneer, mi no ta bai, skol ta kaba 3.30 anto mi ta bai sinta wak wega te 5'or - 6'or, anto despues mi mester pidi lift pa mi yega mi kas. Meskos e bon hungadornan no ta bini tampoko pasobra nan tin les pa hasi. Tambe nos ta puntra nos mes kiko e muchanan a gana despues ku e kompetitie a kaba, fuera di esunnan ku a haya un trip pa Korsou. Miho nan duna e muchanan sport material.
Skol i Kom.: Nos kier a agrega aki ku e muchanan ku ta partisipá na e kompetensianan di schoolsport te ainda NO ta sigurá dor di IDEFRE. Kiermen ku si algo pasa riba veld no tin seguro pa kobra, ni paga. E seguro di skol tampoko no ta kubri esaki. Nos sa esaki komo ku nos a tende esaki for di boka di e propio direktor di IDEFRE i miembronan di schoolsport. Ademas di e kehonan ku nos a tende di e miembronan di e komishon aki, hopi koleganan a laga nos sá ku nan lo no partisipá mas na e weganan interskolar pa motibo ku nan ta hopi mal organisá, hopi biaha no tin referee of empire tampoko lidernan ets. i transportashon tambe ta hopi defisiente. Si e weganan aki kier sobrevivi algo mester wordu hasi!

"No tin boletin di edukashon fisiko mas pasobra un ambtenar a nenga di nit nan na otro"

Arston Corporation
kontamina
aans Lag

ousilio!

Rondiando piska pa kumpra na Spaans Lagoen mi a trompeka riba baranka i por poko m'a resulta di garganta den un riu di azeta. Ei mi a para wak i mi a mira ku e riu di azeta aki ta sali for di e kompania ARSTON Corporation. Arston ta situa den e edifisio bieu di ELMAR N.V.
For di e tankinan, masbinnan nos por mira tubonan ta bai pa e "riool" ku ta pasa bou di e waya di kura i ta sali riba e barankanan. Riba e barankanan tin un kanal traha dor di kual azeta, asido i awa ta pasa bai kai for di e barankanan den e awa di Spaans Lagoen.
Den e kanal nos por mira awa susbi, mas abou azeta diki piedra i mas porkeria. E situashon aki a parse nos inkreible. Kon por ta posibel ku un kompania por ta basbando azeta di su mashinnan den nos lagoen?
"Si, loke ta basba di e baranka ei ta azeta ku awa asido. Ora ku Arston flosb e mashinnan i tankinan masba bopi azeta preto ta bin abou", un di e piskadonan ta konta.
"Tin un piso traha di piedra i santo, ta nan a trahe pa e azeta basha riba dje?"
"No esei ta un piso ku ami a traha pa mi kuarto. E azeta ta basba asina bopi tin biaha ku mi a traha algo pa e kore bai bou baranka".
"Bo kier men si bo no a traha e piso e azeta lo a basha direktamente den awa?"
"Si ya ta pa hopi aña kaba e ta basba abou den awa".
"Enberdat bou di barankanan tur e matanan ta PRETO tapa ku por lo menos 6 mm di azeta, i esaki ta tapa e matanan ku nan no por bala rosea mas i nan ta muri".
"Ora ku lama ta yen bo no por ni laba bo man den awa asina hopi azeta tin riba dje".
Den e awa mes nos ta mira na e reisnan di e manglo i na e piedranan tin un kapa diki di lébélébé formá dor di azeta. Tempo Elmar tabata den e edifisionan ei tambe nan tabata laga azeta di e mashinnan i tankinan bai den e lagoen. Despues ku Elmar a muda i e luga no tabata wordu uza, e situasbon a drecha. "Un tempo mi tabata koi kreeft bou di e manglonan pero awor no tin nada mas; ni piskanan chikito di bou piedra bo no ta baya mas". Esnan ku no a bai a muri den azeta.

Ainda e situasbon ta keda nos inkreible. Kon por ta posibel ku un kompania por basha azeta i otro sushedat sin mas den Spaans Lagoen?
Spaans Lagoen, e luga ku STINAPA a deklara komo natuurreservaat; Spaans Lagoen, e luga ku un par di aña pasa mucbanan di Kukwisa skol ku

masha enthusiasmo a laga masha turtuga chikito bai awa pa nan bai biba na pas i produsi mas pa oumenta nos fauna.
Spaans Lagoen unda pa añanan piskanan ta bini broei. Ta net na boka di e Spaans Lagoen aki ARSTON Corporation, un kontratista a disidi di basha azeta sushi i otro likidonan maligno den lama. Ora ku lama yena e porkeria aki ta pasa dor di e burakenan di e brug bieu i ta bai den henter e lagoen pa nort di e brug nobo.
"Mi ta kere ku di e turtuga i karetnan ku e muchanan di skol a pone den awa un par di aña pasa no tin ningun mas ku a skapa".
Den e raport di Karpeck (Skol i Komunidat no. 9, nov. '79) e ta hasi menshon di sierto kimikonan ku tin den nos lama ku ta kousa kanser i otro malesa, i ku alabes ta mata tanto parba mata i piskanan, i por kousa venenamento di un persona ku kome e piska.
Di tanto pustamento di boka ku tabatin despues den Eilandsraad despues ku nos a publika e raport sekreto aki, nada no a wordu hasi pa remedia e situasbon. No a bin ningun lei pa kastiga esnan ku ta susha nos ambiente o kontamina nos lama.
"Mester mira un manera ku e kos aki pasobra no ta nos so ta biba di lama. Si nos baya piska nos ta bende pa otro bende tambe baya di kome. Pero si mata e piskanan chikito no ta resta nada pa nos yiunan ni lo no tin pa nos nietonan".
Hasta e homber piskado aki sa un solushon pa e azeta aki di ARSTON: "Nan mester yena tur e azeta den un tanki i despues hibé Lago pa bolbe rafiné".

Sr. Engelbrecht di Departamento Ambiental sa di e situasbon aki na Spaans Lagoen? Segun e piskado nunka e no a mira ningun bende di gobierno ei banda. Si ta asina anto Sr. Engelbrecht o otro departamento di gobierno konserní mester kore bin pone un paro na e krimen aki, pasobra ARSTON ta matando Spaans Lagoen.

Spaans Lagoen

e luga ku STINAPA a deklara komo natuurreservaat

SKOL DI MAVO NA SAVANETA:

Skol di Mavo na Savaneta a kumpli un aña di eksistensia i awor a drenta den su di dos aña eskolar. Skol i Komunidat a hasi un análisis di e resultado i a papia ku kabesante di skol básiko di Savaneta i eks-kabesante di Filomena College Mavo na San Nicolas. Tambe nos a haya informashon di parti di e maestronan ku ta traha na e Mavo aki den forma di un karta ku nan a manda pa SKOA, na juni 1980. Alabes nos tin reakshon di SIMAR, fechá juni 1977.

Historia

Den un kampaña ku MEP a kore algun aña pasá na Savaneta, sr. Efraim de Kort, representante di e distrito aki, a priminti e pueblo di lo duna nan e skol di Mavo ku tanto nan ta desea.
Na aña 1977, despues di un reunion di Partijraad di MEP, polítikonan a asegura e pueblo ku nan lo hasi tur lo posibel pa laga e skol kuminsa e aña ei. Sr. John van der Kuyp a bisa ku e motibo prinsipal tabata ku e muchanan jong di Savaneta mester para warda bus banda di kaminda grandi i ku e ta haya esei masha peligroso. Tambe e la trese padilanti ku ta mas mihó si e muchanan keda den nan mes ambiente.
Sinembargo skol no por a kuminsa na '77 manera a priminti pueblo. E problema ku a surgi tabata ku e polítikonan tabatin e intenshon di habri un skol di gobierno, pero e mayornan ku ta katóliko, tabata kontra. E ora a disidi pa hasié katóliko i mester a aserka SKOA pa tuma e enkargo.
E proposishon a yega laat serka schoolbestuur i mester a warda te su sigiente aña.
Pero e aña ei tampoko skol no por a habri. E difikultat tabata ku e skol tabata mucho chikito pa para ariba su mes. I no por a haya un maestro so ku por a duna tur e "vaknan", dus pa traha full-time.
E problema aki a wordo solushona door di hasi e Mavo aki un "dependance" di Filomena College Mavo, i asina e maestronan di Filomena por traha tambe na Savaneta. E "choice" a kai ariba Filomena door ku hopi mucha di Savaneta tabata bai skol na Filomena i e kontakto entre e dos skolnan aki tabata ekselente. Ya e tempo ei nan tabata pensa ku si e skol no bira "volwaardig", of ku e eksperimento frakasá, nan por manda e muchanan bek pa Filomena.

Reakshonnan

Na juni 1977, SIMAR a reakshona i a manda un karta pa deputado di enseñansa, den kual nan ta bisa di tin e impreshon fuerte ku pa e proyekto aki motibonan polítiko a hunga un papel. Tambe nan tabata di opinion ku e kantidat di mucha ku por probecha di e proyekto aki ta minimal. I nan ta puntra nan mes si un estudio serio a wordo hasí pa chek si den futuro berdaderamente lo tin sufisiente mucha pa un "volwaardige" skol di Mavo.
Sres. Thönissen i Emerencia, kabesantenan di respektivamente Augustinus College Mavo i Filomena College Mavo, tambe a skirbi un karta pa SKOA. Den e karta aki nan ta mustra ariba algun puntonan ku merese atenshon promé ku kuminsa ku e skol. Nan ta puntra nan mes si e Mavo aki por wordo realisá i si no ta mihó pa kuminsa ku un ETAO, pasobra tin bopi mucha di Savaneta ta bai ETAO na San Nicolas. I ya tin bastante skolnan di Mavo den besindario. Si e Mavo aki no por bira "volwaardig" den futuro, nan lo haña esaki perdida di tempo i esfuerso.
Algun puntonan importante ku nan trese padilanti tabata:
— Nan ta kontra ku tur e muchanan di kleuter-, basisschool ta hunto ku e muchanan di Mavo/ETAO den mesun edifisio.
— Pa e skol por funshona bon, mester di algun fasilidatnan manera: handenarbeid-, natuurkunde- i gymnastieklokaal i tambe un personeelskamer.
— E maestronan mester kore pariba - pabou i esei lo trese problema organisatorio ku e rooster. Esunnan ku ta duna les na Savaneta mester sufisiente tempo pa yega otro skol i no por duna les e sigiente ora.
— Mester di un maestro ku por ta presente tur ora pa wak pa e alumnonan i asina tene ordo.
— Si un maestro bira malo lo ta difisil pa remplase.
— Mester tambe di maestronan ku diferente "bevoegdheden" i nan ta skars.
— Nan ta puntra nan mes si por obliga mayornan pa manda nan yuinan e skol aki kontra nan boluntat.
— Finalmente nan ta puntra kiko lo ta e konsekwensia pa e otro skolnan ku ta depen-

un eksperimento frakasá?

de di skol básiko di Savaneta pa haya alumnonan.

Komienso

Porfin na aña '79 e Mavo por a habri su porta pa 30 mucha di kual un tres mucha ta di Pos Chikito. E muchanan di Savaneta ku a keda sinta na San Nicolas tambe a bolbe bek den nan mes ambiente. Den e grupo aki tambe tabatin un dies muchanan ku tabata kasonan dudoso, si nan lo "haal" e na e Mavo. Mayornan tabata kier tog pa nan yui bai Mavo, anke ku e konseho tabata pa manda e muchanan aki un otro skol, manera LTS of Huishoudschool. Kabesante di skol a tene un charla ku e mayornan pa mustra nan ariba e eventual konsekuensianan. E grupo grandi a wordo parti den dos "brugklassen". Di e manera aki lo no bin problema ku rooster pa solamente un lesuur na Savaneta i bolbe San Nicolas.
Gobierno a priminti di duna e Mavo e pida skol pabou di Misa ku antes tabata Antonius College onderbouw, pero e kleuterschool nobo no a bin kla na tempo i mester a drenta den dos lokalnan banda pa suit, hunto ku e muchanan di lagere school. E toiletnan i lokalnan a wordo drecha i les por a wordo duná. E dependance no a haya e fasilidatnan manera natuurkunde, gymnastieklokaal of personeelskamer. E maestronan mester a traha ku lokual nan tabata tin i esaki a trese hopi problema tekniko. Despues a bin mas problema ku e skol basiko i e alumnonan di Mavo.

Resultado di un aña Mavo

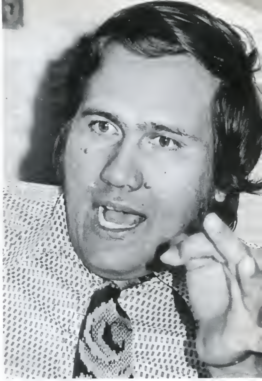
Na fin di e aña eskolar '79-'80, despues di a eksperimenta un aña ku e Mavo na Savaneta, e maestronan ku a traha einan a trese algun puntonan padilanti i nan a manda un karta pa SKOA pa motibo ku SKOA tabatin e idea pa kuminsa ku un tweede klas.
E puntonan prinsipal tabata:
— E "dependance" tin falta di leiding direkto dor ku e "moederschool" ta leu i mas tanto ora tin sirkumstansianan improvisto.
— Ningun maestro no por ta presente den ora di rekreashon pa wak pa e muchanan komo ku nan mester bai San Nicolas pa yega na tempo. Hopi biaha nan ta yega Savaneta lat, dor ku tin asuntonan importante ku mester wordo trata den pauze.
— Alumnonan no ta sinti nan mes afilia na niun skol i esei ta afektá nan kondukta (den sentido negativo). Tin hopi pleito i tentamento entre e alumnonan.
— Ta hasi falta di drentamento den kontakto ku muchanan di otro skol, distrikto of nasionalidat. Esaki ta trese kune ku e alumnonan tin un mentalidat negativo pa ku muchanan di otro skol di San Nicolas (diskriminashon di rasial).
— Muchanan mester tene nan mes na reglanan di skol básiko den ora di rekreashon i nan ta sinti nan mes humiyá. Nan ta wordo trata manera mucha chikito door di e maestronan di skol básiko.
— Den e aña eskolar nobo e alumnonan lo ta meimei di kleuter i skol básiko i lo nan stroba otro pa motibo di diferente horario.
— Si un maestro bira malo ta hopi difisil pa remplasé.
— Pa nan lektura alumnonan mester hasi uso di bibliobus.
— Ekstra begeleiding pa e brugklasnan despues di skol no ta posibel i otro aktividatnan pafó di skol tampoko.
— E aña aki nan a haya menos inskripshon foi Savaneta. I e impreshon ta ku hopi mayornan no kier pa nan yui bai Savaneta, ya ku e terser aña nan mester bai San Nicolas tog·i esaki por trese bastante problema pa e muchanan, manera: nan mester kustuma na un otro skol, nan no ta wordo asepta, diferente maestro ets.
Finalmente nan ta bisa ku na prinsipio di e Mavo di Savaneta, sr. John v/d Kuyp a bisa ku ta trata di un eksperimento ku por frakasá eventualmente i nan ta di opinion ku berdaderamente ta trata aki di un eksperimento frakasá.
SKOA sinembargo a laga sa ku nan no por hasi nada pa stop e proyekto aki i nan ta spera ku otro aña e skol lo muri di su mes of manera nan a bisa "vanzelf doodbloedt".

Aña eskolar nobo

E aña eskolar nobo a habri e muchanan di e Mavo den parti pa nort kaminda e kleuterschool tabata. Awor maestronan por hasi uso di tres lokal, di kual un ta pa handenarbeid i tambe un spreekkamer. Tabatin algun problema ku awa i meubilair, pero esakinan a wordo resolvi. Un problema ku a bin aserka ta e borchinan ku ta trahá pa mucha chikito i no por subi i e instalashon di koriente ku no ta adekuado. Hopi di e puntonan ku e maestronan a trese padilanti den e karta pa SKOA ta eksisti keto bai, manera surveillance, un maestro ku no por wordo reemplasa ora di malesa.

Konklushon

Si nos pone tur e puntonan ku merese atenshon hunto, nos tambe ta jega na e konklushon ku e eksperimento aki a frakasá i ta lástima ku e Mavo a sigi tog. E argumento ku sr. John van der Kuyp a usa pa defende e motibonan político ta hopi swak i sin fondo: Despues di e tweede klas, e muchanan ta obliga di para warda bus tog pa bai San Nicolas.Tur e gastonan ku nan a hasi pa kuminsa ku e Mavo e tempo ei, nan por a usa e plaka pa drecha transportashon pa e muchanan di skol of drecha e otro skolnan ku ya pa hopi tempo ta wardando.
Tambe tin algun mayor ku a disidi di manda nan yui San Nicolas despues di brugklas i e aña aki e brugklas a konta ku 16 alumnonan so. Dus e mayornan mes no ta pará tras di e Mavo aki mas. Di e "twijfelgevallen" ku a wordo tumá e promer aña kasi tur a frakasá. Tog hopi hende lo pensa ku si bo ta traha ku gruponan asina chikito, e resultado mester por ta mihó, pero debí na e sirkumstansianan malo manera aktitut di e muchanan i eskases di material esei no ta posibel. No ta e maestronan ta bira viktima di e situashon sino e alumnonan i esaki ta algo masha lamentabel.

JOHN VAN DER KUYP

GRAWATA

E politikonan Arubano ta meskos ku e parehanan resién kasá: Nan ta sali masha namora for di kas i ora di bolbe nan ta rabiá ku otro.
*
Mirando ku kada bes nan ta koba banda di e kamindanan, sin ta pa tubo di awa ta pa telefon of koriente, lo no ta mihó pa instalá un zipper?
*
Na APA e aña aki nan a start atrobe ku un otro opleiding di werkeloze kleuterleidsters.
*
Famia Planea a tuma e trahadonan di Tele-Aruba masha na malo ku nan a strike.
*
Na Hulanda nan ta bisa ku no ta pornada nan a pone Janus den e K.W.G. Nan a korda riba 1948/50 i e kantika "Janus, Janus pakt ze nog een keer; pakt ze nog een keer".
*
Betico a disidi unanimamente pa su so ku pa '83 lo bin elekshonnan trapial.

De relatie tussen de bursaal met de Stichting Studiecommissie en de "gedelegeerden"

Er blijkt uit vrijwel alle gesprekken met de bursalen, dat er geen of weinig sprake is van een vertrouwensrelatie met de gedelegeerde. De bursalen zeggen allemaal: "De gedelegeerde hebben we slechts nodig voor het verkrijgen van "maandgeld" en het doorgeven van de studieresultaten". Maar die zaken zouden ook per post kunnen worden geregeld met een centraal administratiekantoor.

Zeer weinig studenten zeggen een vertrouwenspersoon in deze vorm nodig te hebben. Voor de overgrote meerderheid van de bursalen is de gedelegeerde géén persoon met wie de bursalen persoonlijke problemen zouden kunnen of willen bespreken. En meestal ook niet de studieproblemen! De gedelegeerde is volgens hen vaak niet bereid of in staat om de gewenste hulp-advies te geven. Hij/zij is vaak ook niet bereikbaar op het gewenste moment. Voor studieproblemen gaat men over het algemeen naar een mede-student of de dekaan van de opleiding.

Men vertrouwt de gedelegeerde niet in zijn/haar advies aan de regering over de studieresultaten van de bursaal. Tal van voorbeelden zijn er gegeven van het "stopzetten van de beurs in opdracht van de minister/gedeputeerde", terwijl dat niet het geval was. De bursaal krijgt niet meer als vroeger, een afschrift van de beslissing van de regering. Achteraf is herhaaldelijk gebleken of kreeg men sterk de indruk, dat de gedelegeerde/de S.S.N.A. eigenmachtig zo'n beslissing had genomen, terwijl men zegt te handelen "in opdracht van de regering".

De gedelegeerde in een bepaalde regio blijkt vaak te dreigen met het stopzetten van de beurs om redenen die niet ter zake doende zijn, of om duidelijk onvoldoende reden. De bursaal komt hierdoor vaak in een gespannen sfeer te leven. Ook blijken de gedelegeerden in verschillende regio's de beurs zelf stop te zetten, zonder de student dit mede te delen, als zij de student een aantal keren niet thuis treffen of niets van hem vernemen. Hierdoor komen de bursalen plotseling zonder geld te zitten.

De gedelegeerde bemoeit zich, volgens vele bursalen, met zaken in het privé-leven van de bursaal.

De gedelegeerde wint vaak informatie in over de student, buiten de student om. Er zijn zelfs voorbeelden genoemd van gedelegeerden, die informatie bij derden inwonnen over niet studie-zaken!

T.a.v. informatie over de studievorderingen van de bursaal wint de gedelegeerde ook informatie in buiten de student om bij het instituut van studie en brengt op basis hiervan zijn rapport uit aan de regering. Het gevolg is vaak (!) dat geen rekening wordt gehouden met de bijzondere omstandigheden, waarin de student kan hebben verkeerd of andere dan studieredenen bij het uitbrengen van zijn advies aan de regering.

Bepaalde gedelegeerden bemoeien zich ook *inhoudelijk* met de studie van de bursaal, terwijl ze daar niet toe gemachtigd zijn en zeker niet toe in staat zijn.

De bursaal weet niet wat de gedelegeerde wel en niet mag of moet doen en wat hij/zij wel en niet verplicht is te doen tegenover de gedelegeerde. Vele bursalen zijn bang om in conflict te raken met de gedelegeerde/de S.S.N.A., uit vrees hun beurs te verliezen of bij de terugkeer naar Aruba geen medewerking van deze te krijgen.

Als een beurs wordt stopgezet, blijven de ouders op Aruba hun ouderlijke bijdrage leveren. Dit is de mening van een aantal bursalen.

In een aantal steden blijken de gedelegeerden niets te doen aan de opvang van de bursalen, maar dit af te schuiven op de "opvangcommissies", die spontaan en ongesubsidieerd opgericht worden en functioneren, terwijl de gedelegeerden daar verantwoordelijk voor zijn.

Concluderend meen ik te kunnen zeggen, dat:

de relatie tussen de bursalen en de gedelegeerden dusdanig verstoord is, dat van een zinvolle taakvervulling door de gedelegeerden niet meer gesproken kan worden in de huidige situatie.
Deze verstoorde relatie gaat in toenemende mate als een storende factor werken in het leven en studeren van de bursaal. Snel handelen is gewenst ter verbetering van deze situatie in het belang van alle betrokkenen!

De S.S.N.A. sterk de indruk heeft gewekt vaak "buiten haar boekje" te zijn geweest, of haar taken niet naar behoren te hebben uitgevoerd.

Niet zo lang geleden is de groep bursalen voor het studiejaar 1980 naar Nederland en elders vertrokken. Net als hun meeste voorgangers zullen ze bepaalde verwachtingen gehad hebben of nog steeds hebben voor wat betreft hun verblijf en studie in het buitenland. Voor hun vertrek zullen ze wel wat informatie ingewonnen hebben, maar of ze over de talrijke problemen van de studenten in Nederland hebben gesproken is nog de vraag. Of gelooft men dat de bursalen het persoonlijk moeten ervaren, omdat het op Aruba te ver van hun bed ligt?
Voordat een begin kan worden gemaakt met het effectief aanpakken van de problemen, moet men bij de wortel beginnen, namelijk het beurzenbeleid. Voor de meeste aanvragers en hun ouders is het nog steeds onduidelijk welke criteria het B.C. hanteert om beurzen toe te kennen dan wel af te wijzen. Zo te zien is men dit jaar milder geweest in het geven van beurzen en men gaf als oorzaak dat alleen de beste leerlingen in aanmerking zijn gekomen voor een beurs en voor studies die het hardst nodig zijn. Dus m.a.w. politiek heeft dit jaar geen rol gespeeld of wil men de mensen dit slechts doen geloven? Politiek of niet, een feit blijft dat er niets is gedaan om de slechte situatie waarin de nu studerenden verkeren te verbeteren. Er zijn tot op heden diverse onderzoeken gehouden, het een specifieker dan het andere, over de problemen die studenten kunnen tegenkomen tijdens hun verblijf in Nederland. Ze variëren van discriminatie tot het falen in de studie, van recreatie tot financiële positie.
Het is niet onze bedoeling om het hele rijtje rapporten af te gaan om de problemen te kunnen bundelen, maar wij willen wel stilstaan bij een onlangs verschenen rapport, dat een zeer duidelijk beeld geeft in de problematiek van de studenten. Dit rapport is niet alleen een samenvatting van de problemen, maar geeft ook praktische aanbevelingen naar het B.C. toe, om door de nodige studies, tot het oplossen van de meeste problemen te komen.

ONZE BURSALEN

Een
het ve
r
van

De heer Welmers, onderwijskundig medewerker van het Eilandgebied Aruba, heeft in opdracht van het B.C. een onderzoek gehouden in de periode december '79-februari '80 onder de Arubaanse studenten in Nederland. Het doel was praktische en relevante informatie te verzamelen over de studie en het verblijf van de Arubaanse bursalen.

Welnu, het rapport is mooi uitgewerkt en ingediend bij het B.C., maar het antwoord laat nog wel op zich wachten. Wij vrezen dat de hoge heren het te druk hebben met hun Staatkundige Structuur en Koninkrijkswerkgroep om de nodige aandacht aan het rapport te besteden. Misschien is het ergens in een la "gedumpt" totdat men tijd kan uittrekken om het te bestuderen. Immers, nergens kon men lezen over het bestaan van zo'n rapport, dus moeten we wel aannemen dat het strikt geheim is gehouden. Probeert het B.C. dan bepaalde mensen of instanties te beschermen, die in het rapport genoemd worden?

Wij vinden het jammer dat juist die mensen die dit soort informatie nodig hebben, nl. de bursalen en hun ouders, geen kopie hebben gekregen van het onderzoek. De studenten zijn gedupeerd, want die hadden een duidelijker beeld kunnen krijgen van wat hen te wachten stond en zich beter erop hadden kunnen voorbereiden. De ouders zijn misleid, want zij hebben hun kinderen toevertrouwd aan slecht werkende instanties en een toekomst vol problemen, die zeker de komende jaren geen oplossing biedt. Het is te hopen dat de eerste jaars-bursalen zoveel weerstand weten te ontwikkelen om al die problemen, die zich in min of meerdere mate zullen voordoen, het hoofd te kunnen bieden.

Wij willen de ouders nu op de hoogte brengen van bepaalde relevante passages uit het rapport Welmers, waarin de Arubaanse bursalen zelf aan het woord zijn tijdens interviews en informatieavonden in Nederland. We hopen dat de ouders zelf hun conclusies kunnen trekken uit het hiernavolgende.

De huisvesting van de Arubaanse bursalen

Het huisvestingsprobleem is een Nederlands probleem. Het is echter voor de uit Aruba afkomstige bursaal, vaak zonder familie of kennissen in Nederland, een extra groot probleem. Gegeven het feit dat dit probleem voorlopig wel zal blijven bestaan, zal de Antilliaanse en/of Arubaanse regering zelf stappen moeten ondernemen om tot een oplossing van dit probleem voor haar bursalen te komen. Temeer daar dit probleem een belangrijke invloed schijnt te hebben op de studievorderingen van de bursaal.

De volgende voorstellen werden door de studenten zelf gedaan:

Onderhandelen met de instanties in de grotere steden, die de huisvesting van studenten verzorgen, om te komen tot afspraken voor de mogelijke reservering van kamers voor de bursalen.

Het vroegtijdig en actief werven van kamers voor studenten uit Aruba.

Het zelf kopen en beheren van huizen door de regering van Aruba.

Over dit laatste voorstel was onder de studenten zelf veel verschil van mening in alle steden die bezocht zijn.

Verschillende malen is er door de studenten zelf naar voren gebracht dat de oplossing van dit huisvestingsprobleem mede gevonden kan worden in een gerichter beleid t.a.v. de beroepsscholing van Arubanen in Nederland.

De studiefinanciering

De Arubaanse bursalen ervaren het als een belediging dat herhaaldelijk gesuggereerd wordt door ambtenaren en politici, dat:

— de bursalen zich op onverantwoordelijke wijze gedragen en geld verkwisten;
— de bursalen een gemakkelijk leven leiden;
— de bursalen steeds meer geld willen, terwijl dat niet nodig is.

De bursalen in alle delen van het land wijzen erop. dat:

— zij financieel niet in staat zijn om lid te worden van een (sport)club of om hobby-cursussen te volgen;
— zij door het niet jaarlijks aanpassen van het beursbedrag aan de gestegen kosten voor levensonderhoud in steeds grotere financiele problemen komen;
— men voor bepaalde studies nu al niet meer in staat is om de verplichte boeken te kopen;
— de studenten steeds meer genoodzaakt worden om een bijbaantje te zoeken "om rond te komen en niet om méér uit te gaan";
— de huren jaarlijks met zo'n 7% omhoog gaan;
— de studiekosten voor bepaalde studies jaarlijks sterk stijgen (boeken, uitrustingen e.d.);
— de student goed verzekerd kan zijn voor ziekten en ongevallen. Maar dat de kosten hiervoor de laatste jaren sterk gestegen zijn. (Nu gemiddeld Hfl. 600,— per jaar). Deze verzekering dekt echter niet de tandartskosten en de kosten van de aanschaf van een bril. Het gevolg is dan vaak dat de student deze verzorging (door tandarts en de voorgeschreven bril) zolang mogelijk uitstelt: om financiële redenen! Met alle gevolgen van dien!

Herhaaldelijk hebben de bursalen dan ook voorgesteld om te komen tot een nieuwe wijze van studiefinanciering. In hun voorstel komt men steeds tot het afstemmen van het beursbedrag op de specifieke situatie van de student. Concreet komt het meest gedane voorstel neer op het volgende: bouw het beursbedrag op uit de volgende componenten:

de basisbehoeften (huisvesting, voeding, uitrusting, inrichting, schoeisel, verzekering, recreatie);
de studiekosten (per individuele studie het bedrag bepalen op basis van de benodigde boeken en uitrusting);
bijzondere kosten (noodzakelijke transportkosten, tandverzorging, bril, e.a.).

Herhaaldelijk is erop gewezen dat de Arubaanse bursaal in feite niet minder zou mogen ontvangen dan de Nederlandse student, wiens beurs is afgestemd op het minimaal

kijkje in trouwelijke pport Welmers IN NEDERLAND

toelaatbaar inkomen, terwijl de Nederlandse student ook nog eens gebruik kan maken van de aanwezigheid van zijn eigen huisgezin en de mogelijkheden van de ouders (voeding, de was, meubilair, ziekenfonds).

De terugkeer naar Aruba

T.a.v. dit punt merken de studenten van Aruba het volgende op:

— zij weten niet of nauwelijks wat hun rechten en plichten zijn, als zij klaar zijn met de

studie en naar Aruba terug willen/moeten;
— zij weten vaak niet welke mogelijkheden er voor hen zijn om er werk te vinden;
— zij zeggen zeer slecht op de hoogte te zijn van allerlei ontwikkelingen op Aruba.

Samen leiden deze punten ertoe dat de bursaal zich vaak gaat oriënteren op de Nederlandse situatie, wat dan een niet te negeren rol kan spelen bij de terugkeer naar/op Aruba.

De bursalen klagen er verder over, dat:

— zij geen reactie krijgen op hun brieven met verzoek om stage te mogen lopen, of om werk te krijgen. Als ze antwoord krijgen dan duurt dat vaak erg lang;
— als men geen reactie krijgt verkeert men lange tijd in onzekerheid over de mogelijkheden om op Aruba te werken of stage te lopen.

Vaak leidt dit ertoe dat de student dan maar in Nederland stage gaat lopen of werk gaat zoeken.

Concluderend kan gezegd worden dat de bursalen meer informatie wensen over de mogelijkheden voor werk/stage op Aruba en meer willen weten over hetgeen gedaan moet worden om snel naar Aruba te kunnen voor stage of na voltooiing van de studie.

De bursaal in Nederland ziet vele obstakels op zijn weg geplaatst.

Eindopmerkingen

Een algemene indruk bij de Arubaanse bursalen is, dat de regering niet veel aandacht heeft voor haar bursalen in Nederland.

Dat de regering de S.S.N.A. volledig haar gang laat gaan, zonder controlerend en sturend op te treden. De S.S.N.A. lijkt in hun ogen daarom steeds meer eigenmachtig op te treden en dat in naam van de regering. De S.S.N.A. werkt daarbij volgens hen steeds ondemocratischer, wat bij de studenten steeds meer weerstand uitlokt. De studenten voelen zich dan ook door de regering in de steek gelaten.
Op hun klachten, die rechtstreeks naar Aruba gestuurd worden krijgen zij ook geen reactie. De bursalen hopen dan ook, dat met dit onderzoek verbetering zal komen in de bestaande zeer onprettige en voor sommigen gespannen situatie.

Voor een aantal problemen waarmee de Arubaanse bursalen te kampen hebben, zal nog gerichter onderzoek gedaan moeten worden. Voor een aantal andere en zeer dringende problemen, beschikt de regering nu over voldoende materiaal om voor passende oplossingen te zorgen.

Kunt u enkele zaken opnoemen, die volgens u belangrijk zijn bij de voorbereiding van toekomstige bursalen op hun studie in Nederland?

Antwoorden studenten:

Goede inlichtingen geven over:
de huisvesting en de manier van leven in Nederland, zoals het rekening moeten houden met anderen; vormen van (soms zeer verfijnde) discriminatie; het omgaan met geld; het kopen van functionele kleding i.v.m. de verschillende weersgesteldheden.

Voorbereiden op:
het zelfstandig zijn, waarbij in de meeste gevallen niemand je zal helpen; het serieus aanpakken van de studie, waarvoor alle lessen op de school gevolgd moeten worden.

De bursalen moeten het Nederlands goed beheersen, anders ontstaan er problemen met de leraren en ze moeten goed voorbereid worden op zelfstandig zijn, want de gedelegeerde doet niks.

Op Aruba moet meer informatie verstrekt worden over de te kiezen opleiding. Deze informatie kan systematisch verzameld worden door bijv. de studiecommissie, die aan de hand van vragenlijsten de gegevens over instituten, studieinhouden, studievaardigheden, hulpmiddelen, etc. bij de bursalen in een gesprek kunnen optekenen, waardoor tevens een regelmatiger en functioneler contact kan ontstaan tussen gedelegeerde en bursaal.

De student moet zich ervan bewust zijn, dat hij in de eerste plaats naar Nederland toekomt voor studie. De student moet zich goed laten informeren over:
leerplan; de uren, die je per dag op school zit; het vereiste vakkenpakket; de docenten van de betreffende opleiding; de stijl van lesgeven.
Dit eist persoonlijk initiatief door te praten en te corresponderen met mensen die de opleiding volgen of pas gevolgd hebben.
Belangrijk is ook, dat de student zich al voor z'n vertrek er van op de hoogte stelt en wordt gesteld, wat zijn werkterrein bij terugkeer zou kunnen worden.

Men moet voorlichting geven over beroepsperspectieven van de gekozen opleiding.

Goede specifiek inhoudelijke voorlichting betreffende je studie door medestudenten (alsjeblieft géén zogenaamde deskundigen) in dezelfde studierichting, bijv. wijze van tentamineren, betekenis van een onvoldoende. Men moet terdege voorbereid worden op de verschillen tussen een middelbare school en een universiteit.

Men moet er op voorbereid worden, dat men niet altijd een kamer krijgt en dan in een pension wordt ondergebracht, waar je extra veel problemen moet verwerken. Er moeten vooral geen valse verwachtingen worden geschept, waardoor de indruk wordt gewekt, dat alles (goede huisvesting, meubels, kleding, etc.) geregeld is voor je, als je in Nederland aankomt.

Men moet een realistischer beeld krijgen van de problemen, die je in Nederland aantreft, zoals:
je verstaanbaar maken; de gewoontes voor het bewonen van huizen; jezelf kunnen helpen bij ziektes; het efficiënt kunnen gebruiken van je beursgeld; de mogelijkheden van de middelen van vervoer.

Men moet ouders op Aruba voorlichten, hoe men hun kinderen kan helpen zelfstandiger te worden, zodat ze zich als alleenstaande kunnen behelpen en dit gedurende een jaar voordat ze vertrekken zoveel mogelijk laten proberen.

Op een aparte bijlage schreef de studente:
Informatie over de studie en het leven in Nederland. Dit kan het beste gedaan worden door Antillianen, die een tijdje geleden die studie hebben gevolgd, die de bursaal wenst te gaan volgen. Ook moeten ze in Nederland en niet bijv. in de V.S. hebben gestudeerd. De beste methode om informatie te geven vind ik: individuele en/of gesprekken met een kleine groep.

Men moet onderzoeken:
wat de toekomstige bursaal weet van de studie; wat voor beeld hij heeft over Nederland en het studeren in Nederland; of hij voldoende gemotiveerd is voor deze studie.
Door middel van dit onderzoek weet men beter wat voor informatie iedereen nodig heeft en weet men ook van te voren of de bursaal verkeerde verwachtingen of ideeën koestert.
Misschien kan men zelf een boek schrijven of een film maken over het leven in Nederland? Volgens mij worden op de scholen voor

Mavo etc. heel weinig voorlichting gegeven. Op de scholen voor Havo en VWO begint men pas echt in het laatste schooljaar, als je te druk bent met je examen.

Als het enigszins kan een complete voorlichting geven over de aard van de studie (duur, geld, beroep), huisvesting, zowel particulier, universitair, met/zonder hospita, budgettering, Antilliaanse stichtingen etc.

Informatie over verzekeringen en over instanties, die je kunnen helpen, als er iets gebeurt.

De voorlichting op de Antillen blijft van weinig waarde, omdat je moeilijk iemand op de Antillen over de situatie in Nederland iets kan uitleggen. Het zijn twee verschillende werelden.

Goede voorlichting kwa studie:
inhoudelijk/doelstelling (m.b.v. studieinfotheek); organisatie; duur; arbeidsmogelijkheden na afstuderen. Goede voorlichting kwa studie-land/plaats, sociaal-culturele achtergronden, leefpatronen.

Op welke wijze heeft u voorlichting ontvangen omtrent onderwijsmogelijkheden en bent u voorbereid op uw studie in Nederland?

Op deze vraag kwamen de volgende antwoorden:

Voorlichting gekregen van familie.
Géén voorlichting gehad.
Heel weinig voorlichting gehad.
Géén voorlichting gehad, en ook niet gezocht, omdat ik op het laatste moment hoorde (een week voor mijn vertrek) dat ik een beurs had gekregen.
Voorlichting gekregen van een bursaal, die met vakantie op Aruba kwam.
Op school tijdens voorlichtingsdagen heb ik informatie gekregen.
Van de studiedekaan.
Van het B.C. kreeg ik alleen te horen over beursvoorwaarden.
D.m.v. een brochure.
Ik heb zelf informatie hezocht en mezelf op de studie voorbereid.
Van schooluit heb ik de info van dekanen heel gebrekkig gevonden.
Ik ben onvoorbereid naar Nederland gegaan.
Mijn enige voorbereiding bestond uit een afscheidsbijeenkomst.
Op massa-bijeenkomsten, waar globale informatie wordt gegeven. Specifiek inhoudelijke informaties kan niet gegeven worden i.v.m. de talrijke mensen, die iets anders studeren. Om maar niet te spreken over de zakelijke manier van doen.

Vond u deze voorbereiding voldoende?

63% vond de voorbereiding onvoldoende.
11% vond de voorbereiding redelijk.

In hoeverre wijkt uw huisvesting af van de hierboven door u beschreven huisvesting?

De antwoorden op deze vraag heb ik vertaald naar het voldoen van de huisvesting.

De huisvesting is goed: 57%, redelijk goed: 22%; onvoldoende: 7%. Terwijl 14% geen antwoord gaf.
Overigens werden door diverse studenten opmerkingen gemaakt bij deze vraag. Een keuze uit deze opmerkingen vint u hieronder.

De toekomstige bursalen op Aruba moeten goed op de hoogte worden gesteld van de situatie hier en hun trukjes te leren, waardoor ze een kans hebben om een kamer te bemachtigen. Zelf ben ik bij iemand een week lang op een verdieping gebleven, omdat hij wist dat er na twee weken een kamer vrij zou komen. Hij wist ook, dat ze me die kamer zouden geven, omdat ik er al meer dan een week verbleef en twee mensen op één kamer wel moeilijk was.
Laat bursalen nooit in een pension, zoals het H.T.O. verblijven, want je krijgt gewoon heimwee in zo'n verschrikkelijke plaats.

In 6 maanden tijd ben ik 5x verhuisd. Je hebt geen goede rust. Je spullen raken door elkaar en noem maar op. Telkens moet je weer wennen aan een nieuwe buurt. En steeds moet je weer een nieuwe tram zoeken.

Op Aruba zeiden ze tegen ons, dat we twee weken gratis konden logeren in een motel. Toen we hier in Den Haag kwamen, hadden ze ons in een H.T.O.-pension gezet. Dat is een heel slechte plaats. Bovendien zeiden ze, dat ze kamers voor ons zouden zoeken. Maar men zocht geen kamer voor je. Bovendien kon je de gedelegeerde niet bereiken en hoorde je ook niets van hem. Hij beschouwde het H.T.O. zeker als je kamer.

Bij mijn aankomst in Nederland had mijn gedelegeerde niet voor een kamer gezorgd. Vanuit Den Haag ben ik (samen met de andere bursalen) naar Utrecht gestuurd, zonder huisvesting. Wist ik veel, wat me te wachten stond.
In Utrecht ben ik opgevangen door de opvangcommissie van de Stichting Kibra Hacha. Maar zij hadden ook geen kamer, zodat ik letterlijk met mijn koffers op het trefcentrum gestrand was. De volgende dag belde ik mijn gedelegeerde, die mij verzekerde dat hij alles aan het doen was om een kamer voor mij te vinden. Hoe hij alles deed om een kamer te vinden vanuit K . . . . . (zijn woonplaats) was mij onduidelijk. Via een werker van Kibra Hacha heb ik tenslotte een kamer kunnen krijgen. Toen ik dit heugelijke feit aan mijn gedelegeerde (telefonisch) meedeelde, was hij zo opgelucht, dat hij mij ineens vriendelijk succes wenste. Hiervoor was ik een "pain in the ass". Wat mij later duidelijk werd, was dat hij mij geen enkel moment naar Utrecht had moeten sturen. Ik had geen kamer, dus had ik het recht om in Den Haag te blijven tot ik een kamer had!

Mijn eerste kamer, die door mijn gedelegeerde voor mij is gezocht, was een onderhuurkamer. Met gevolg dat ik mijn eerste dag er 's avonds uitgezet werd. Wat een ervaring. Als gedelegeerde wetende, dat je als onderhuurster meteen zomaar er uitgezet kan worden, vind ik dat een vuile streek. Om je daarna in een duur pension te stoppen, waar je elke dag uit eten moet, is ook niet zo mooi.
Als je je gedelegeerde opbelt voor een afspraak wordt je afgesnauwd. De dag daarna krijg je een telefoontje met een flauw excuus dat de winterschilder komt. Ze is nu 1 keer op mijn kamer geweest in 1 jaar. Nou dan hoeft het voor mij niet meer. Als het moet dan moet het. Ik zal mijn eigen boontjes doppen, maar niet meer aan de telefoon gaan hangen om te vragen of ze alsjeblieft langs komt.

Welke factoren kunnen volgens u de studie van een bursaal ernstig verstoren?

Niet genoeg de Nederlandse taal kunnen beheersen. Als je aan een opleiding begint moet je op hetzelfde nivo kunnen functioneren als Nederlandse studenten.
De opleiding op de Nederlandse Antillen heeft een grote achterstand m.b.t. Nederland.

Opvoeding (Arubaan is schuw, komt weinig

Pirata ku sombre di luna ku solo

isla inútil . . .
piratanan komedó di oro
karnaval di oro na Bushiribana
(1550)

orkán a supla
sin miserikordia
kontra kabés di Seru Colorado
barika di skòrbüt
karni yen di buraku
gargantanan k'a keña
kurpanan plamá manera
tubo bashí na kant'i kaminda
(1912-1914)

lus a bin sende
na San Nicolas
(1925)
huma a bòltu bai pabou
Playa a bin haya barika
komedónan di oro
a skonde ròm ku whisky den
atrás di Barcadera
i un playero a tira
su pulmón den shelu:
"Pakiko mi ta rubiano????"

(bo ta kome kokolishi?
bo tin wow'i morokoi?
bo pechu di karèt ta di karèt?
i den bo seso
purga ta hunga luna-ku-solo!)
e playero
a hala kakiña
ku su kurason
na Rancho
(1934)

a nase un stèki
di bringamosa na Santa Cruz
(1939)
un stèki di bringa-ku-mosa
bringadó ku forsa di lagadishi
un pirata ku sombré di luna-ku-solo
fo'i su boka e ta supla
balón chikitu di oro
oro-oro-orubo-rubo
Ruuuuuuba!

Nan a bin buta
un skruf den su seso
(1980)
kaminda luna ta kohoná
ku forsa di lagadishi
matando su bichi
pa bira solo

HENRY HABIBE

voor z'n rechten op en wil in het onderwijs docenten en medestudenten niet confronteren met hun problemen. Het initiatief nemen werd door de gekregen autoritaire opvoeding niet ontplooid).

Onbekendheid met probleemvelden, die hier behandeld worden en waarvan de Nederlandse student wel van op de hoogte is. De Nederlandse studenten hebben een voorsprong in hun studie. Het studeren behoort tot hun dagelijks leven. Ze zijn daarmee opgegroeid en het werd gestimuleerd door ouders en omgeving.

Te weinig wezenlijke informatie van de Nederlandse Antillen, waardoor je vervreemd raakt van je eiland.

De grote selectie in het eerste studiejaar.

De onpersoonlijke massale vorm van onderwijs, waar e maar zelf moet zien wat je ervan terecht brengt en niemand zich voor jou doen en laten interesseert.

Slecht nieuws van thuis.

Onvoldoende motivatie. Als je niet of weinig gemotiveerd bent dan kan je de berg van problemen, die je de eerste twee jaar ontmoet niet overwinnen.

Sexuele problemen en problemen met vriendinnen, die teveel tijd van je eisen.

Het ontbreken van sociale controle, waardoor de vrijheid omslaat in bandeloosheid.

Het ontbreken van een goedkope, eenvoudige hobby, die enige afwisseling kan brengen in het alsmaar studeren en je op een bepaalde wijze regelmatig in contact brengt met anderen.

Geldgebrek met als gevolg:
slecht en, of onregelmatig eten; geen goede kleding (geen regenjas, winterjas, handschoenen); niet op tijd studiematerialen kunnen aanschaffen; niet naar de dokter kunnen gaan en medicijnen halen; niets kunnen doen aan recreatie, d.m.v. een film, uitstapje, sport.

Een slechte verhouding tussen de bursaal en zijn gedelegeerde.

Achterstand hebben bij verschillende vakken (vnl. Nederlands, wiskunde, natuurkunde, scheikunde) en het niet beheersen van een taal, waarin je geacht wordt om vakliteratuur te bestuderen (meestal Duits).

Geen contact houden met ouders en andere Antillianen.

Niet geholpen worden door je gedelegeerde. Als je hem op kantoor opbelt (kost geld) dan is hij er niet, want hij werkt thuis hoor je. Als je zijn huis belt (kost weer geld) dan is hij altijd zijn hond aan het uitlaten, terwijl men zegt, dat hij thuis werkt.

Te veel feesten en te weinig studeren.

De studie blijkt geheel anders te zijn dan dat je gehoord had van de informanten op Aruba.

Gebrekkige begeleiding van gedelegeerden, die je de indruk geven, dat ze je problemen zullen helpen oplossen en intussen niets doen, omdat ze tot een dergelijke begeleiding niet in staat zijn. Het zijn vaak oudere mensen met weinig aanleg voor een goede aanpak van het helpen van de student met zijn problemen.

Slechte huisvesting:
geen goede nachtrust; geen goede hygiëne, niet regelmatig kunnen baden; niet regelmatig kunnen eten; geïsoleerd raken, doordat geen vrienden op de kamer mogen komen; geen goede studiegelegenheid door slecht licht, lawaai, ontbreken van eenvoudig buro; veel te ver van onderwijsinstituut met slechte of dure verbindingen.

Een slechte opvang in de beginfase, waardoor men direkt een niet meer in te halen achterstand oploopt en steeds maar door blijft tobben.

De dreiging van een gedelegeerde om je beurs stop te zetten, als je een probleem met hem hebt.

Het niet kunnen leggen van vriendschapsrelaties met anderen en men maar afwacht tot een ander een relatie wil beginnen, wat Nederlanders niet zullen doen.

Met verkeerde verwachtingen in Nederland komen. Het is er echt geen paradijs.

Een te zware studie hebben gekozen.

Onvoldoende doorzettingsvermogen.

Het voortdurend geconfronteerd worden door problemen van een medebursaal, die door een gedelegeerde niet wordt geholpen.

Niet geaccepteerd worden door docenten.

Het feit dat in de meeste gevallen naast de studie ook een complete huishouding draaiende moet worden gehouden, terwijl men op de Antillen meestal niet gewend is te moeten helpen in de huishouding.

Herhaaldelijk geconfronteerd worden met slechte studieresultaten.

Teveel vrienden, die je van je studie houden.

Niet weten wat je moet doen als je het gevoel hebt dat je gediscrimineerd wordt.

Beïnvloed worden door slechte vrienden, die niet studeren, niet werken, maar meer geld hebben dan jij, omdat het minimumloon en de uitkeringen hoger zijn dan onze beurzen.

Teveel van je tijd gebruiken om te werken in een bijbaantje.

Heeft u opmerkingen over en aanbevelingen voor het werk van de studiecommissie c.q. gedelegeerde?

De studiecommissie moet uitzoeken welke bursalen echt alleen komen te staan en die dan intensiever begeleiden.

Je kan haast geen contact krijgen met je voogd. Hij zocht geen kamer voor je. Hij beschouwde het H.T.O. als je permanente kamer. Je hoort niet van hem.

Ze moeten meer contact zoeken met de studenten. Meerdere malen zo'n vergadering houden, waar bursalen bij elkaar kunnen komen om hun problemen te bespreken.

Ik kan alleen aanbevelen, dat als je problemen hebt, je het beste tot de gedelegeerde kunt wenden.

Over mijn gedelegeerde heb ik niets te zeggen, omdat het een harde werker is.

Ze helpen bepaalde studenten en hebben voor anderen géén interesse.

Mijn gedelegeerde is goed gekozen.

Ik vind dat sommige gedelegeerden teveel bursalen onder hun toezicht krijgen, waardoor ze hun taak niet optimaal kunnen vervullen.

De bursaal stelt prijs op een "homely" sfeer. Liever Antilliaanse gedelegeerden.

Ze moeten persoonlijk contact met de student onderhouden. Dit niet op basis van controle e.d., maar op basis van medemenselijkheid. Vooral jonge studenten hebben af en toe nog steun nodig. De gedelegeerde moet kunnen luisteren naar de student en bereid zijn de student te helpen.

Bijna geen persoonlijk contact. Geen vertrouwensrelatie.

Alhoewel ik weet dat het moeilijk is, meer bezoeken van de gedelegeerde. Zo kan men vrienden worden met alle gunstige gevolgen van dien.

De gedelegeerden moeten als ouders optreden. Ze moeten de studenten vaker bezoeken en begeleiden. Liefst zou ik Antillianen dit werk zien doen, dat schept tenminste een "homely" sfeer.

De S.S.N.A. doet weinig, kan ook heel weinig doen.

Mijn gedelegeerde komt me vaak genoeg bezoeken.

Ik wist niet, dat ik die had. Hij ziet mij niet. Ik zie hem niet. Spreek je hem door de telefoon (één keer gebeurd) dan heb je het gevoel dat hij geen tijd voor je heeft, of niet uit zijn huis weg wil. Vandaar dat ik hem ook niet lastig val. Je moet je problemen toch zelf oplossen. Hij zegt alleen, dat hij nu geen tijd heeft. Zorg dat wij jonge Antilliaanse gedelegeerden krijgen en geen makamba's. Zij kennen ons niet. Zij blijven hoe dan ook Hollanders.

Zeer slecht. Meer dan een jaar zonder contact. Gedelegeerde H . . . . is nooit te vinden.

Wie is dat?

Alles is o.k.

Wat doet de studiecommissie, c.q. gedelegeerden eigenlijk? Je merkt heel weinig van ze.

Belachelijk wat ze doen. Niks. Gedelegeerde H . . . . . doet niks voor jou. Alleen wil hij wel z'n salaris aan het eind van de maand. Je hoort niks van hem. Alleen de direkteur M . . . . . helpt je wel met je problemen. Bel je H . . . . . op zijn kantoor dan is hij op vakantie, of thuis. Geef hem zijn ontslag. Echt waar.

De gedelegeerden kunnen naar huis gestuurd worden. e voeren toch niks uit. Met name H . . . . . Studenten zijn vaak op familie aangewezen.

Werken ze??

Bij de studenten, die ermee rond kunnen komen, blijkt een aantal dit te danken aan een zeer sober leven (ik drink niet, rook niet en ga nooit uit) of aan substantiele bijdragen van ouders en familie (ik hoef geen kleren te kopen, die krijg ik van mijn ouders) of aan inkomen via bijbaantjes.

Bij veel studenten worden de opmerkingen gevonden dat:

Het beursgeld mee moet stijgen met de inflatie en de jaarlijkse huurverhogingen (plm. 7%).

Dat huursubsidies nodig zijn.

Dat naast een beurs ook renteloze voorschotten op aanvraag gegeven moeten worden voor de aanschaf van duurzame goederen, zoals meubels, studiematerialen (tekentafels, boeken), een fiets, etc.

De beurs gelijk moet worden getrokken met het in Nederland geldende minimumloon.

De uitrustingskosten ontoereikend zijn om de hoge kosten aan het begin van de studie te kunnen dekken.

In de vakanties, maar ook tijdens het studiejaar gewerkt moet worden om de kosten het hoofd te kunnen bieden.

Je te vaak moet kiezen tussen noodzakelijke kleding én leermiddelen of eten kopen.

Kortom: het is te veel om dood te gaan, maar te weinig om te kunnen leven.

In het volgende nummer van Skol i Komunidat (no. 8) wordt dit niet al te opwekkende beeld van de bursalen in Nederland vervolgd.

Pabien!

Den e luna pasa bastante miembro di SIMAR a kumpli aña den enseñansa. Segun nos informashon e sigiente personanan a kumpli 25 aña den ensenañsa:

* Teresita Tromp
* Simeon Frank
* Nina Schwengle
* Eddy Bennett
* Silvio Emerencia

Nos ta felisita e personanan aki "alsnog". Pa kumpli tanto aña asina den ensenañsa ta un esfuerso hopi, hopi grandi. Pesei nos ta kere ku nan mester un kariño di parti di nos. Pabien!

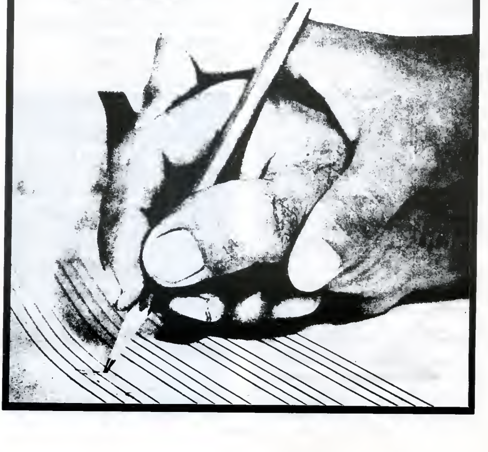
NICARAGUA, EEN REISIMPRESSIE

El deber de un Hombre es estar allí, dónde es más útil

Jose Martí

Gedurende de afgelopen vakantiemaanden hebben zich weer vele onderwijsmensen over de omliggende contreien verspreid, op zoek naar wat afwisseling voor de steeds vaker voorspelbare perikelen van het eigen onderwijs. Het is voor velen een broodnodig uitstapje om vervolgens weer met frisse moed(!!!) het nieuwe schooljaar in te duiken.
Tijdens zo'n vakantie of uitstapje doet men echter vaak, gewild of ongewild, ervaringen op, die misschien van belang kunnen zijn voor het thuisfront. Helaas gaan deze vaak individuele ervaringen grotendeels verloren voor het grote publiek omdat ze veelal slechts in eigen kring doorgepraat worden en het hooguit tot een enkel dia-avondje zal komen.

Het verdient daarom aanbeveling, om in Skol i Komunidat plaats in te ruimen voor al die reiservaringen die men tijdens een tripje her en der heeft opgedaan, al zou dit alleen al bestaan uit het geven van enkele reistips, opdat een ander wellicht daar een nuttig gebruik van kan maken. Het zal bovendien met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid een gapende leemte opvullen die er hier bestaat m.b.t. de informatie (-blokkade?) over de ons omringende gebieden.
In aansluiting op het voorgaande volgt hier dan maar meteen een verslag van een bezoek aan Nicaragua.

Amerikaanse controle

Nicaragua, een land van plm. 2.5 miljoen inwoners, gelegen in wat voor een groot gedeelte nog steeds als de achtertuin van de Verenigde Staten wordt beschouwd, en behorende tot de z.g. bananenrepublieken van Midden-Amerika. Reeds enige jaren is dit land wat meer in het nieuws vanwege een toenemend ongenoegen in dit land over die achtertuin-positie, die met name onder de Somoza-dictatuur van de afgelopen 40 jaar haar hoogtepunt vond.
Nadat het huidige Nicaragua door de handen van verschillende Spaanse conquistadores was gegaan, kwam in 1855 de in Nashville, USA, geboren avonturier William Walker met een vijftigtal zwaarbewapende kornuiten naar Nicaragua om er vervolgens, na de nodige schermutselingen, zichzelf als "opperhoofd" te installeren met, toen al, een autochtoon, president Rivas, als zetbaas.
Walker was echter van plan om een onafhankelijke koers ten opzichte van de Verenigde Staten te varen en werd dus onherroepelijk tot de orde geroepen d.m.v. een executie in Honduras in 1860.
Vervolgens boden de Amerikanen, snakkend naar wat meer "stabiliteit" in deze regio, een geldlening aan Nicaragua met als voorwaarde een Amerikaanse controle over alle douane-transacties. Dit als waarborg voor genoemde lening! Deze controle kwam dan ook direct in de vorm van mariniers . . .
Blijkbaar was men van plan om de zaak zeer grondig te controleren, want deze Amerikaanse militaire aanwezigheid handhaafde zich tot omstreeks 1930.
Rond dat jaartal begon het nationalistische verzet zich wat feller te roeren. Dit verzet kreeg hoe langer hoe meer de vorm van een guerilla en haar grote voorman in die dagen was Cesar Augusto Sandino.
De druk werd op gegeven moment zo groot, dat de Amerikanen het raadzaam achtten de leiding van het leger over te dragen aan een lokale bondgenoot in de persoon van ene Anastasio Somoza (iets dergelijks zou 40 jaar later nog eens plaats vinden toen de Amerikanen de oorlog in Vietnam gingen "vietnamiseren", overigens met hetzelfde uiteindelijke resultaat!)
Deze Anastasio Somoza bood toentertijd gelijk z'n geloofsbrieven aan door Sandino uit te nodigen voor onderhandelingen en hem vervolgens lafhartig vermoordde bij zijn aankomst.
Sindsdien heeft het verzet in Nicaragua nog slechts op een laag pitje doorgesudderd met als belangrijkste hoogtepunt de dodelijke aanslag op deze generaal Somoza in 1956.
Hij werd echter meteen opgevolgd door z'n zoons waarvan Anastasio Somoza (junior), zoals reeds bekend, de laatste der Somoza's was die, ten behoeve van zichzelf en ten behoeve van de buitenlandse ondernemingen als de United Fruit Company, het land op een onbeschaamde wijze mocht uitbuiten.

Einde van Somoza

In het begin van de jaren zestig werd het Frente Sandinista de Liberacion Nacional, het F.S.L.N., opgericht. Een beweging bestaande uit mensen met verschillende ideologische opvattingen, maar die één doel gemeen hadden: de val van de Somoza-dynastie.
Deze F.S.L.N. groeide uit tot een efficiente

guerilla, die vooral in de zeventiger jaren steun bij de massa kreeg, toen ze bijv. als "losgeld" voor gegijzelde ondernemers uit de Somoza-kliek voedseldistributies en loonsverhogingen bedongen.
In 1977 kwam het hele volk pas echt goed los, toen lieden van Somoza de directeur van het oppositieblad La Prensa, de algemeen gewaardeerde Pedro Joaquim Chamorro, vermoordden. Het overgrote deel van het volk sloot zich aan bij het F.S.L.N. en na de nodige offensieven moest Somoza op 17 juli 1979 de wijk nemen en koesterde zich tot voor kort in het illustere gezelschap van herr Stroessner.

Deplorabele toestand

Toen pas kon men echter de balans opmaken van eeuwen uitbuiting: Behalve de tienduizenden doden die de oorlog heeft gekost; een analfabetisme van 60% ; honger in een vruchtbaar land; nauwelijks medische voorzieningen; een infrastructuur die slechts met één doel was opgezet: het zo snel mogelijk verrijken van de heersende kliek waardoor nauwelijks wegen, electriciteit en stromend water aanwezig waren op plaatsen waar geen belangrijke industrieën of grote landbouwbedrijven zijn en sinds de laatste jaren wordt dit alles nog verergerd door een enorme kapitaalvlucht naar het buitenland.

Opbouw begonnen

Niettemin is het enthousiasme waarmee men momenteel aan de opbouw van het land werkt een voorbeeld voor de hele derde wereld.
Als men de grenspost tussen Costa Rica en Nicaragua overschrijdt, wordt men reeds met de nieuwe spirit van het Nicaraguaanse volk geconfronteerd. Een immens bord verwelkomt de bezoeker met de welsprekende woorden: "Lo unico que exigimos es respeto a nuestra libertad e independencia". De grensformaliteiten bevestigen inderdaad dat men voor het overige geen andere eisen stelt als uitsluitend het vertonen van het paspoort. De busrit die volgt toont ons een ongelooflijk vruchtbaar land, uitgestrekte groene vlaktes afgewisseld door zware jungle waaruit statige vulkanen rijzen die hun dampende kraters vervolgens in nevelen hullen.

Vriendelijke mensen

Helaas zijn het niet slechts vulkaankraters die men in het huidige Nicaragua tegenkomt, maar wordt het beeld nog steeds overheerst door de bomkraters waar Somoza z'n eigen volk op meende te moeten trakteren. Reeds in de zuidelijke stad Rivas is dit duidelijk waarneembaar, maar vooral de noordelijke stad Estelí ziet er vandaag de dag nog zwaar gehavend uit. Iedereen die je er spreekt heeft wel een familielid dat in de strijd tegen Somoza is gesneuveld. Overduidelijk bleek dit toen men op de eerste verjaardag van de bevrijding van de stad Estelí een grote optocht kon aanschouwen, die geopend werd door een stoet weduwen en moeders van mannen en vrouwen die gevallen waren. Overal, ook in de kleinste gehuchtjes, kom je verder steeds dat zelfde beeld weer tegen: vriendelijke mensen, die dolblij zijn dat ze eindelijk weer eens vrijuit kunnen praten, je in huis halen en urenlang vertellen over toen en nu. Onderweg zie je steeds grote vrachtwagens propvol mannen, jongens, vrouwen en meisjes: de brigades, die meedoen aan een gigantische zaai- en oogstcampagne. Men komt echter ook nog mensen tegen, die het oude regiem maar met lede ogen zagen verdwijnen. Zoals die dokter die me zijn grote stunt toevertrouwde, toen hij vertelde dat hij het probleem van de 10 cordoba's aan belasting op zijn consulten van 100 cordoba's (NAf. 18,—) omzeilde door voortaan doodleuk 110 cordoba's te vragen!
Opvallend was ook de ernst waarmee de regerende junta de democratisering gestalte geeft. Tijdens m'n verblijf aldaar werden in diverse steden en dorpen hoorzittingen gehouden waar men aan de aanwezige juntaleden zijn problemen kon voorleggen en vragen kon stellen. En dat bij dergelijke gelegenheden stevige vragen werden gesteld, bewees o.a. een heftige discussie over de besteding van een enorm bedrag aan de aanleg van een reusachtig plein t.g.v. de eerste verjaardag van de revolutie.

De alfabetisators deden hun werk vaak onder zeer moeilijke omstandigheden.

Analfabetisme aangepakt

Uit de waslijst van urgente problemen sprong voor het nieuwe bewind één haast onoverbrugbaar probleem in het oog: het analfabetisme van plm. 60% . Een voorwaarde voor een gedegen aanpak van 's lands problemen is op z'n minst een redelijke beheersing van het lezen en schrijven, dit alleen al t.b.v. instructie en communicatie.
Daarom is de regering in maart van dit jaar gestart met de Cruzada Nacional de Alfabetizacion, een gigantische campagne van 20 miljoen dollar, die tot doel heeft het analfabetisme terug te dringen tot ongeveer 10% . O.a. met hulp van Paolo Freire (Pedagogie v.d. onderdrukten) werd een cursus ontworpen die uit drie boekjes bestaat: één boekje voor lezen en schrijven, één boekje voor elementair rekenen en één instructieboekje voor de leerkracht, de alfabetisator. De leerstof is uiteraard zeer simpel gehouden maar vertoont een belangrijk kenmerk n.l. een zeer sterke gerichtheid op zaken waar de mensen in hun dagelijkse leven mee te maken hebben, alsmede een grote belangstelling voor de geschiedenis van het Nicaraguaanse verzet.
Ten behoeve van deze campagne werd het gewone onderwijs grotendeels stilgelegd en werden ongeveer 180.000 onderwijsmensen en middelbare scholieren vanaf 13 jaar, op basis van vrijwilligheid, na een intensieve instructieperiode van enkele weken, de wijken, dorpen en bergen ingestuurd om daar gedurende 5 maanden schrijf-, lees- en rekenonderwijs te geven aan boeren, arbeiders, bejaarden, werkende jongeren enz. enz. De deelname aan dit programma van de kant van de "leerlingen" was, dankzij vele oproepen via radio en t.v., overweldigend. Ook de inzet van de alfabetisators is iets waar velen van ons, uit onderwijskundig oogpunt, nog iets van kunnen leren. Dag in, dag uit werden de vorderingen van de leerlingen bijgehouden op evaluatieformulieren en om de zoveel tijd werden er testen afge-

Cruzada Nacional de Alfabetización, héroes y mártires por la liberación de Nicaragua.

nomen. Prikborden in de hoek van het lokaaltje (meestal in het woonhuis van de leerkracht) vertoonden de eerste opstelletjes van de leerlingen. In Corinto, een havenstad in het noorden aan de Pacific, kon ik zien hoe een vrouw van 63 jaar op haar aanmeldingsformulier voor de cursus slechts een gammele streep als haar handtekening kon plaatsen en nu, na 4 maanden, reeds een hele brief kon schrijven.
Per district is er één coördinatie-centrum ingericht, bemand met onderwijskundigen, die om de zoveel tijd evaluatiebijeenkomsten beleggen met de "werkers in het veld". Tevens zorgen zij voor een geregelde aanvoer van voedsel, medicijnen en kleding voor de alfabetisators, die vaak onder zeer primitieve en gevaarlijke omstandigheden moeten leven. Met name in de streek die grenst aan Honduras werden regelmatig aanslagen gepleegd op de leerkrachten. In de laatste week van juli j.l. zijn er op die wijze drie middelbare scholieren omgekomen. Dit is doorgaans het werk van naar Honduras uitgeweken Somoza-aanhangers.

Campagne groot succes

Ondanks deze tegenslagen en enkele didactische problemen in het begin (men zat met de erfenis van het schoolsysteem onder de dictatuur en dat uitte zich soms nog in overmatig autoritair optreden van de alfabetisators) werd het echter hoe langer hoe duidelijker dat de hele campagne een groot succes zou worden.

Kinderen uit Managua.

Plaza 19 Julio, viering van de eerste verjaardag van de revolutie.

Reeds een maand voor de officiële beëindiging van deze kruistocht, kon ik getuige zijn van een "Promocion de Alfabetizados" in Leon, de universiteitsstad van Nicaragua waar ook zwaar gevochten is.
Zondagmiddag 13 juli. Een bloedhete sporthal, die zich langzaam maar zeker tot de nok toe vult met karrevrachten memsen. Na een uur wachten in een moordende hitte, opent de ceremoniemeester, die zich als gevolg van de oorlog met krukken staande moet houden, de bijeenkomst. Honderden mannen en vrouwen mogen onder luid applaus naar voren komen om een soort alfabetisatie-diploma in ontvangst te nemen. De sfeer is hartverwarmend, vooral voor iemand die bij dergelijke samenkomsten op eigen bodem eraan gewend is geraakt slechts de zoveelste Miss getooid te zien worden met een of ander in Hong Kong gefabriceerd blikken kroontje (of maken ze die dingen ook al van plastic?)

Reistips

Nicaragua kan men het goedkoopst bereiken door via Barranquilla naar Panamá te vliegen (plm. NAf. 600,— jaarretour) of een rechtstreeks 17-daags retour naar Panamá (plm. NAf. 500,—) en vervolgens een rechtstreekse bus van Panamá City naar Nicaragua te nemen (NAf. 150,— ret.). Voor plm. 10 dollar per dag p.p. kan men in Nicaragua eten, drinken, reizen, hotels betalen etc. etc.

GRAWATA

Despues ku empleadonan di Tele-Aruba a welga un siman Betico ta felisitá nan. Ironía di e kaso aki ta ku via-via Betico mes ta nan hefe . . .

*

MEP no kier pa pueblo di Aruba vota pa miembronan di Staten mas pasobra esaki lo yuda pa Nation Building, pero e politikonan den Eilandsraad sí por bai vota pa manda miembronan di Staten. Esaki ta getrapte Nation Building.

*

Organisashon Miss Teenage Intercontinental a bira un negoshi. E ta kumpra e miss teenagernan ront mundo i bendenan ku e publiko venezolano.

*

Organisashon M.T.I. a demostrá ku pa nan Aruba ta dushi ora tin plaka pa gana.

*

Masha hopi hende tabata kana ront rabiá den e siman ku Tele-Aruba a keda for di aire. Nan a perde nan novela pa un siman largo, kasi nan no por a drumi kordando: "Djo sa kiko por a pasa ku pobro Rina den e dianan ei . . ."

*

Na '79 ku MAN su man tabata limpi e no por a traha ku DP. Awor ku e tin un aña den Gobierno Sentral ku MEP sí e por i ta den kondishon pa traha ku DP.

*

Biesheuvel ta purba hasi ku Betico loke Merka a hasi pa ku Israel. Yené ku promesa i ora e kuminsa eksihi, ta menasé.

*

Den un remetido den korant tokante e artikulo di Plan Vokashonal den Skol i Komunidat atrobe bou tanto zundramento tog nan a duna nos rason.

*

Na Aruba a lantá un fabrika di karni porko (KOKAR NI). A kuminsa pa mata tur porko. Despues ta kokada nos lo haya di e fabrika aki.

*

Jossy Mansur den Topiko: "Tuma por ejemplo amí mes. Amí no tengo ningun clase de dificultad pa expresá mi mismo den papiamento con entera facilidad".

*

Nos tin un alternativa pa getrapte verkiezing. Kada partido ta postula algun kandidato; pueblo ta aglomerá den stadion, ta nombra un hurado di stranhero no di Korsou i e kandidatonan ta wordu presenta riba podium individualmente den trahe di anochi. A base di e apoyo ku kada kandidato risibi e hurado ta disidi ken lo bai Staten.

*

Segun Betico e perdida di e derecho di vota pa e representantenan di Staten no ta nada fundamental pa bai molestia e pueblo ku referendum. Esaki ta duna nos un idea mas o menos kiko e ta pensa di e votadornan mes . . .

*

Nos kier a manda un kaluroso felisitashon na e pueblo di Aruba pa e echo ku e aña aki e elekshon di Miss Teenage Intercontinental NO ta tuma lugar aki.

Si bo ta interesá pa aboná riba e revista Skol i Komunidat, yena e formulario aki bou i mandé mas pronto posibel pa nos na e sigiente adres:

SKOL I KOMUNIDAT, REAUMURSTRAAT 2, ORANJESTAD, ARUBA

Nos ta suplikabo pa manda bo check huntu ku e formulario.
Tambe ta posibel pa depositá e suma riba nos kuenta bankario: A.B.N. nr. 31.47.886.

- ✂

Si, mi ta interesá pa aboná riba e revista Skol i Komunidat pa e prèis di:

- ☐ *Antiyas:* *NAf. 19,— pa 10 numero*
- ☐ *Hulanda:* *NAf. 19,— pa 10 numero (ku bapor), ku avion NAf. 32,—*
- ☐ *Otro paisnan:* *NAf. 20,— pa 10 numero*

(Por fabor, marke un x den loke ta aplikable pa bo).

NOMBER: . . . .

ADRES: . . . .

Por fabor, sea asina bon di NO manda paga via postwissel.

Adhuntu mi ta
☐ *manda un check*
☐ *depositá e suma riba boso kuenta bankaric*

Firma . . . .